

Hermann Schuckmann Michael Cordes

Sarkopneumatomachia hoc est Exercitatio Theologica De Lucta Carnis Et Spiritus, Ex Dicto Galat. V. vers. [17.]

Rostochii: Richelius, 1655

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn740006282>

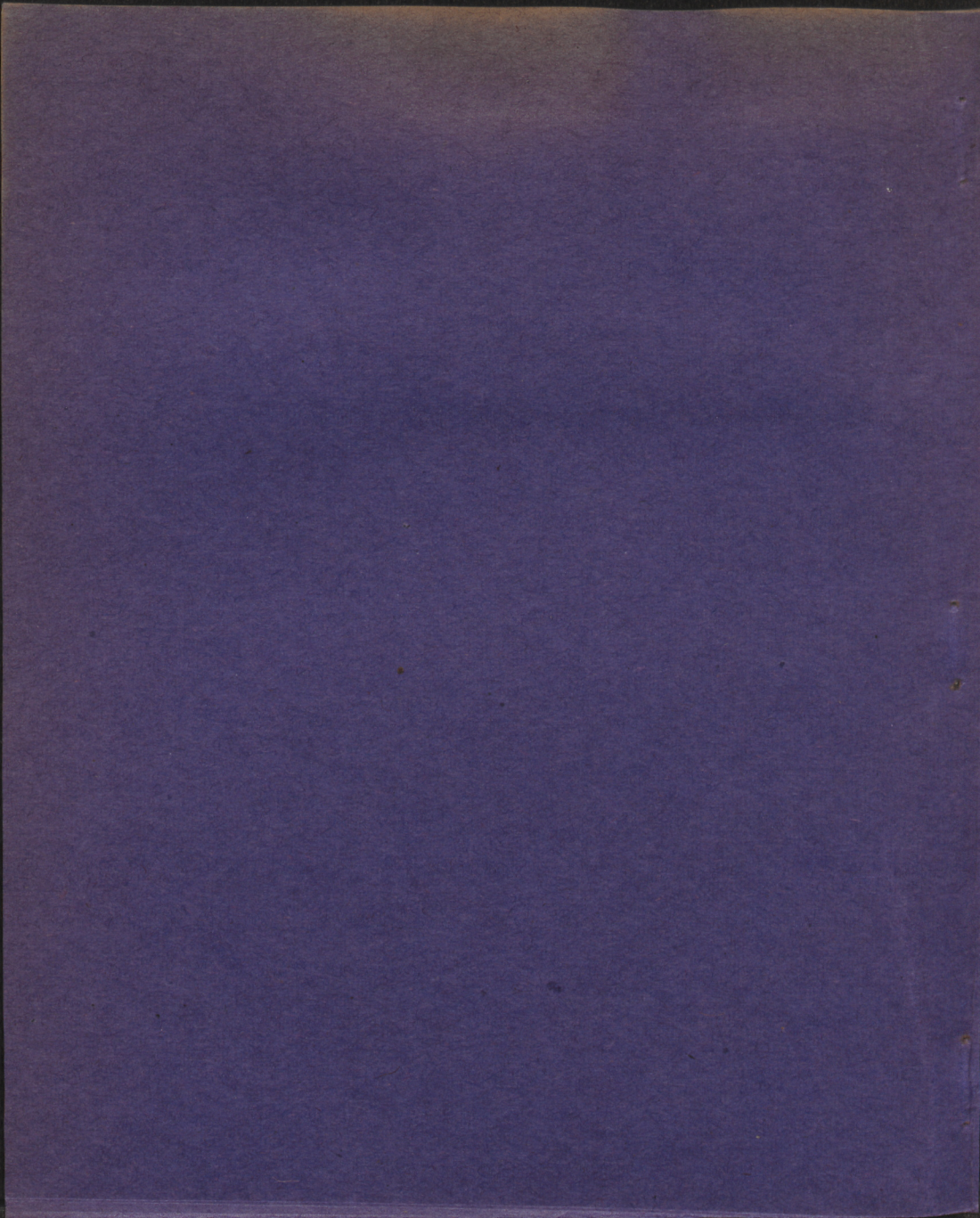
Druck Freier Zugang

R. U. Nicol. 1655

Schückmann, Hermann/a

Vent. Gorder, Michael

41. 15
14

ΣΑΡΚΟΠΝΕΥΜΑΤΟΜΑΧΙΑ
hoc est
EXERCITATIO THEOLOGICA
D E
LUCTA CARNIS
ET SPIRITUS,

Ex Dicto Galat. V. vers. 17.

Quam

DEO clementer adjuvante

&

Consentiente Veneranda Facultate Theologica
in Illustri ad Varnum Academiâ Patriâ

Sub

PRÆSIDIO
VIRI

Admodum Reverendi, Amplissimi & Excellentissimi

DN. HERMANNI Schuckman/

SS. Theol. Doctoris & Professoris P. Consistorii Ducalis
Ecclesiastici Adfessoris gravissimi, Dn. Præceptoris, Promo-
toris & Fautoris sui magni, debito observantiæ
cultu ætatem devenerandi.

*Ad diem XXV. Augusti, in Auditorio Majori, horis matutinis,
Placido Eruditorum Examine committit*

MICHAEL GORDES / Rostochiensis
Autor & Respondens.

☉ (o) ☉

ROSTOCHII

Typis Johannis Richelii, Senatûs Typogr.

Anno c1æ 1æc LV.

EXAMINATA THEOLOGICA
L. CARNI
M. SPIRITUS
1700
L. CARNI
M. SPIRITUS
1700

Universitäts-
Bibliothek
Rostock

I. N. D. N. J. C.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Videtur autem esse duas partes essentielles vel integrantes, anima scilicet & corpus, constituunt hominem physicè: sic in eodem homine sed theologice considerato, h. e. Renato & pio, duo sunt diversa agendi principia, Caro scilicet & Spiritus; Illæ quidem amicè conspirant ita, ut altera alterius ope carere non possit; anima enim per corporis membra, ut organa & instrumenta agit, suasque actiones elicit; & corpus per animam, ut causam efficientem, actiones suas perficit. Hæc verò sibi invicem sunt opposita cum repugnantia quædam & pugna, affirmante id Paulo Gal. V. 17. & sic per contraria in homine pio & renato agunt. Nam cum diversorum diverse sunt actiones & operationes, utique & hæc diversas eliciunt, sibiq; semper contrariantur, & movent civile bellum in homine pio. Hæc altius pensculans Vir angustiarum Jobus, verè & optimè hominis vitam vocat militiam cap. VII. 1. confer c. XIV. 14. Militia est vita hominis super terram. Quod (non rariùm in genere, de militia cum hostibus corporalibus & penis peccati, ut sunt labores onerosissimi, dolores acerbissimi, ærumna gravissima, intelligere licet, quarum vita hominis plena & referta est; nam undique sunt dolores, sunt undique erisilia & luctus, Syrac. XL. 1. 2. contra quæ, ut militibus adversus hostes, pugnandum est homini. Vid. cap. XIV. 14. sed etiam) in specie de militia, quam in homine pio Caro & Spi-

rius militans, accipiendum. Verè enim de hâc pronunciatum, vitam hominis renari esse militiam: ipsi enim semper, per Spiritus gratiam pugnandum, cum pravis carnis vitillationibus, ejusq̄ desideriis fortiter resistendum: Hic hostis domesticus est domandus, est profligendus, ut conatus ipsius reddatur irritus. Huc quadrat effatum Pauli *I. Tim. II. 3.* vocans hominem Renatum militem Jesu Christi (quod tamen dictum speciatim intelligitur de ministris Ecclesiæ), cui est bona militia militanda *I. Tim. I. 18. & VI. 12.* O! verè bonam & utilem! si finaliter in pio homine florescit: Hæc etenim impedit, quò minus Renati, pravis superati desideriis Carnis, æternis addicantur Gehennæ flammis; Hæc eò confert, ut Renatus tanquam bonus miles, subactis hostium molestiis & ærumnis, depositisq̄ ad scabellum hostibus, coronâ justitiæ exornatus, regnet cum Christo supremo Ductore in omnem seculorum æternitatem. O! te felicem, si strenuè pugnas, tandem Victor evades! Scimus pugnandum esse: sed actus & modus perdifficilis est: Etenim Carnem aliè perverfam multum laboris est subigere, ejus desideria fortiter profligare, est res multi negotii; domesticum hostem expugnare, difficile & arduum est: Non est hominis, non est virium nostrarum, sed Spiritus S. Per hunc labor, per hunc onus in hâc militiâ ferendum. Quod tamen multi Hypocritæ & Veritatis hostes negant, ideòq̄ in multis hanc luctam concernentibus, ab orthodoxis dissentiant. Sed sequendus est ductus Scripturæ S., quæ optime hanc *Σαρωτὸς καὶ οὐρανοῦ* suis locis delineat, quorum postremum non est, Dictum *Galat. V. 17.* Quod jam, exercitii gratiâ, enucleare animus est, utpote in quo propriam hæc doctrina habet sedem. Sed ut ordine quodam in hâc arduâ materiâ progredi liceat, præmissâ *Ἀρωτὸς καὶ οὐρανοῦ* textus, hanc dissertationem in tria dispartiemus Commata, Quorum Primum Dicti cum præcedentibus connexionem, scopum, & dispositionem proponet, Secundum Ejusdem exegesi philologicam & theologicam sistet, Tertium Descriptionem, ex textus exegesi & sacrâ Scripturâ erucam, cum ejus uberiori explicatione dabit. **JUVA, JOVA, JUBE!**

Dictum

Dictum Galat. V. versic. 17.

Textus Originalis.
 Η ὃ σὰρξ ἰπ-
 σουμῆ κτ̄ τὸ πν̄-
 μα ὁ, τὸ ἰ πν̄-
 μα κτ̄ τὸ σαρκὸς
 αὐτῆς ἰ ἀντικειται
 ἀλλήλοισι, ἵνα μὴ ἀ-
 ν̄ ἰέλγητ̄, αὐτῆ
 ποιεῖτε.

Versio Latina Tremellij.
 Nam Caro concu-
 piscit id, quod op-
 positū est Spiritui,
 & Spiritus concupi-
 scit id, quod oppo-
 sitū est carni; & am-
 bo cōtraria sunt in-
 vicē, ut nō id, quod
 volueritis, faciatis.

Germana Lutheri.
 Denn das Fleisch
 gelüßet wider den
 Geist/ vnd den Geist
 wider das Fleisch/
 dieselbige sind wi-
 der einander / daß
 ih̄e nicht thut / was
 ih̄e wollet.

COMMA PRIMUM

Dicti cum precedentibus connexionem, scopum & succinetam Analysin Logicam exhibens.

s. I.

A Nimus Paulo erat in Epistola ad Galatas docere, quid sit iustitia Christiana, ideoq; hanc propositionem evidenter tractat, quomodo homines coram DEO salvi & iusti fiant, imprimis autem, quō melius suæ doctrinæ ut voci DEI crederent, cap. I. & II. probat, suam doctrinam non esse ex hominibus, sed ab ipso DEO & DN. JESU CHRISTO revelatam: deinde circa finem cap. II. & capite III. toto, ut & cap. IV. gravissimis argumentis evincit, hominem (non propter opera legis, sed) propter solum CHRISTUM justificari: tandem de justitiæ veræ consequenti, videl. Novâ obedientiâ differit, sc. justificatos non debere abuti Christianâ libertate, ad licentiam Carnis, cap. V. & VI. ad quem abufum facile posse pertrahi propter effrænâ Carnem & Concupiscentias carnales, quæ homini insunt, à quibus maximè caveant, docet cap. V. ubi in ultimâ parte instituit adhortationem ad studium pietatis & continentiæ; huic autem magnam operam adhibendam esse, probat à pugnâ Carnis & Spiritus, quæ invicem adversantur, ut non omne opus bonum possint justificati facere, quod velint.

A 3

s. II. Est

§. II. Est igitur hoc dictum *αιλωλογια*, petita ab *αιωλοπειαια* sive luctâ Carnis & Spiritus, quæ prohibet, ut non quævis possint præstare, quæ velint Renati. Ut verò Epicurei & Ethnici hanc luctam planè negant, nec sentiunt, sic & negarunt olim Pontificij & adhuc plerique, quorum errori subscribunt Photiniani, negant contra expressa Scripturæ Sacræ testimonia, Rom. VII. 23. Gal. V. 17. prætendentes, hic agi tantum de pugnâ Rationis & Appetitus, illam vocantes Spiritum, hunc Carnem. Ideoq; Pererius disp. 8. in cap. VII. Rom. (ut B. Dn. D. Balduin. in Com. h. l. annotat) *Concupiscentiam in lege prohibitam*, vocat *concupiscentiam carnalem & sensitivam, prout ad sui adsensum & obsequium pertinet voluntatem hominis.* Et Staplet. *Concupiscentiam* vocat *totam sensualitatem*, h. e. totam illam inferiorum virium rebellionem. Bellarm. dubius de hac re, sibi ipsi aliquando contradicit. Et hanc hypothesin necessariò constituere coguntur, nisi dogma de perfectâ legis impletione, & Concupiscentiâ non peccato, planè velint negatum.

§. III. Sed hunc locum agere (non de pugnâ Rationis & Appetitus, sed) de pugnâ Carnis & Spiritus, & (non de pugnâ illâ Ethicâ, sed) de hac theologicâ, adferimus [1] *ex intentione Pauli*, Cui animus erat non Ethnicos, sed vitam hominis Christianam informare, & docere quomodò ea (non tantum civiliter bona sit, ut Ethnicorum quorundam, sed &) theologicè DEO placere possit. [2] *Ab absurdo* hanc Pontificiorum & Photinianorum sententiam insequente: licet quidem pugna inter Rationem & Appetitum maxime sit conspicua, tamen in eo potissimum non consistit hæc lucta Carnis & Spiritus, de quâ Paulus; aliàs sequeretur (1.) Carnem vel sensualitatem (ut vocant) magis esse corruptam, quam mentem & facultates superiores, cum tamen corruptio æquè omnes partes hominis pervaserit. (2.) Paulum hæc ratione nihil aliud docuisse, quam Aristotelem in Ethic. *Quomodo* nim. *desideria sensualitatis aureo frano Rationis coerceantur, ne erumpant in actum*: nam homines meliora videre, deteriora sequi, etiam Ethnici noverunt, ut in *Medeâ Ovidianâ* videre est. Ergò *planè frivolum est, hanc luctam* (verba sunt Excell. Dn. D. Menzeri in Exeg. Aug. Conf. art. XII. de Pœnit.) *philosophicè interpretari de pugnâ mentis s. rationis & affectuum*

affectuum, quasi verò Ethicam disputationem instituire Apostolus ibi voluisset, de moderandis affectibus & rectæ rationi subjiendis; cogitabunt saltem quò sic ineptiunt, methodum Paulinam &c. Quo satis probatum duco, hunc locum debere intelligi de eâ luctâ, quæ est inter Spiritum, quo filii DEI sive Renati ducuntur, & totum hominem corruptum, qui ratione suâ tantò magis resistit dictamini Spiritus S., quântò sibi videtur sapientior: hinc à Paulo $\Phi\epsilon\omicron\nu\eta\mu\epsilon\tau$ (quod præstantissimos Carnis s. voluntatis non-renatæ conatus denotat) $\alpha\alpha\pi\iota\sigma$ vocatur inimicitia adversus DEUM Rom. VIII. 7. Jam cum Ratio sensus inferiores sub se continet, eò periculosior fit hæc pugna, si ipsa ratio Spiritui repugnat, ita enim secum trahit omnes sensus alios, qui imperium Spiritus excutere cupiunt, idè (non sensibus $\pi\epsilon\acute{\omega}\tau\omega\varsigma$, sed) Spiritu mentis nostræ renovari jubemur Eph. IV. 23. Rom. XII. 2. unde sequitur, pugnam illam potissimum esse inter Spiritum DEI & Rationem hominis obluentis, & obicem ponentis Spiritui S. Tantum de scopo dicti monuisse sufficiat.

§. IV. Possunt verò hujus Apostolici dicti, quod exposituri impræsentiarum sumus, constitui duo membra *Subjectum & Prædicatum*. *Subjectum duplex est, partim Caro, partim Spiritus, quæ ut duo diversa principia in homine renato pugnantia constituuntur. Prædicatum continetur his verbis: concupiscit adversus Spiritum &c. hoc idem duplex est, de utroque enim subjecto prædicatur, quod concupiscat. Notanda in hoc (1) actio, quæ utrique & Carni & Spiritui tribuitur, sc. concupiscere, quæ respectu Spiritus bona, respectu Carnis mala est. (2) Objectum s. subjectum circa quod hæc actio versetur, nempe illius contra Carnem, hujus contra Spiritum. Huic subjungitur (3) communis causa, ob quam sit contrariatio ista inter hæc duo, quia sibi sunt opposita, & quidem eum repugnantia quâdam & pugnâ. (4) Subnectitur *finis*, ob quem hæc lucta fiat, sc. ne quæcunque voluerint Renati faciant.*

COMMA

COMMA SECUNDUM
Proponens Exegesin textus Philologico-
Theologicam.

§. I. Η ὃ οὐδὲ. Particula ὃ h. l. certo respectu potest inferre significationem, & αἰσθητικῶν & οὐλογιστικῶν; illam, si respicis sensum, quare potius ductus Spiritus sequendus, nempe quia hic ipse est, qui se fortiter opponit Carni & contra eam pugnat: hanc, quia importat rationem illationis ab effectu & Spiritus & Carnis.

§. II. ἢ οὐδὲ. Hoc verbum pro conditione prædicati varia admittit significata, quæ huc adscribere operæ pretium non est; illa tantum notamus, quæ nobis ad institutum inserviunt. Duplicem verò, præsertim in oppositione cum Spiritu, amat significationem, & venit (1) concretè, materialiter & conjunctim pro substantia hominis & vitio substantiæ adhærente (2) abstractè & formaliter vel distinctim pro ipsâ corruptione & naturæ vitio, à substantiâ, cui inhæret, distincto, tamen si non separato, seu pro naturâ, quatenus corrupta est, quem significatum h. l. obtinet. Hinc enim formale principium in homine existens, & Spiritui resistens denotatur.

§. III. Non verò [1] hîc Carnis nomine tantum designat Apostolus appetitum inferiorem sive sensualitatem, & titillationes libidinis, ut Scholastici & Pontificij explicant, quod & Photinianis arridet, sed totum hominem corpore & animâ corruptum, cum omnibus potentiis, viribus & affectibus; imprimis verò partes animæ principes, mentem & voluntatem, vitiatas. Quod contra Sophistas patet (1.) ex eo, quod carni huic à Paulo tribuatur, ut jamjam monuimus ὃ Φεσνικῶν Roman. VIII. 7. (quod generalius est & notat id, quod homo vel mente concipere, vel voluntate expedire potest) & v̄s Col. II. 18. quæ verba superiores facultates animæ describunt. (2.) Ex eo, quod disertè Apostolus inter corruptissimas hominis partes mentem recenset Rom. I. 28. I. Tim. VI. 5. II. Tim. III. 8. Tit. I. 15. & Ἀλαοίαν s. cogitationes Eph.

Eph. II. 3. unde cap. IV. 23. docet, renovationem ad Spiritum usque mentis pertingere; jam renovatio præsupponit maculam, quæ sit in intellectu & mente, si hæc juxta Paulum est renovanda. (3.) Ex eo, quod Paulus v. 19. Carni tribuit fructus, qui non sunt appetitus tantum, sed & superiorum facultatum, ut Idololatriam &c.

§. IV. Nec [2] hæc voce intenditur ab Apostolo *humana natura*, sive *ipsa substantia hominis mala*, quæ substantia est, in quam sententiam id arripiunt (1) *Manichæi* & Complices ejus sectæ, somniantes, *ex duabus & diversis substantiis hominem omninò constare, unâ bonâ quæ à DEO, nempe Spiritu, alterâ malâ quæ à Diabolo, nempe Carne*; unde hoc dictum huic rei argumento & testimonio adferunt, sed hæc nullum inveniunt sui erroris patrociniū, qui sanè absurdior est, quam ut ullâ refutatione in Scholis Christianorum indigeat: non enim loquitur Paulus de substantia hominis, quæ tali, sed demonstrat, quid vitii huic substantiæ adhareat. Proinde hujus erroris absurditas propriâ impietate ultrò concidit, quæ verbo DEI in os contradicit, & analogiam fidei evertit. (2) *Flaciāni*, qui non multum à prioribus decedunt, sed velis plenis *Manichæismum* ab orcu in Ecclesiam revocant, statuendo: *Carnem quæ concupiscit adversus Spiritum, vel peccatum, esse ipsam hominis substantiam*; Ut taceam, hoc dogma præcipuos Symboli Apostolici articulos evertere, uti satis superq; in Form. Cone. demonstratur: Hoc saltem moneo in præsentī: Paulum (si non h. l., tamen alibi, & quidem Rom. V II. 17. 18.) accuratè distingvere ipsam Carnem, s. substantiam hominis, à Concupiscentiâ vitiosâ & corruptâ, Carni adharēte. Quo sensu semper id in oppositione cum Spiritu, etiā h. l. est intelligendum. Quod suo suffragio testatur B. *Augustinus* lib. de nat. & grat. c. 3. cum inquit; *Non Carnis substantia, sed carnalia vitia accensantur.* Cui calculum addit *Megalander noster*, cum in l. de servo arbit. p. 235. talem ponit regulam: *Id observabis in Scripturis, ubicunq; de Carne agitur per antithesin ad Spiritum, ibi ferè per Carnem intelligas omnia contraria Spiritus: Ubi verò absolute tractatur, ibi conditionem naturamq; corporealem significare scias. & super Magnif. Divisio hominis, in Carnem & Spiritum, non est nature: singule enim partes essentielles hominis dici possunt, aut Spiritus aut Caro.*

B

Ex eâ

Ex eâ parte, quâ regenerata sunt, Spiritus: ex alterâ verò parte, quâ adhuc delectantur concupiscentiis carnalibus, Caro sunt. Et in hac sententiâ Caro dicitur concupiscere, non quatenus humana natura aut substantia est, sed quatenus peccato est corrupta. Nec valet hîc quicquam exceptio, Paulum h. l. non distingvere inter Carnem & ejus concupiscentiam, sed simpliciter dicere, Carnem concupiscere, quod arguit, peccatum & carnem esse idem. Nam huic reponimus: Vocem hanc concretam læpissimè notare tum substantiam, tum substantiæ vetustatem: tum subjectum, tum subjecto adhærens vitium: vel quod idem, probè distingvendum est inter peccatum corruptens & subjectum corruptum, hoc cum Scripturâ S. rectè confitemur Carnem esse. Urgemus etiam oppositionem Carnis & Spiritus: utrumque Flacianis aliquid essentialè est, ex quo sequitur, in uno homine duas contrarias esse essentias; quod (ut olet Manicheismum, sic) ex simplice & uno homine facit multiplicem, & per consequens monstrum.

§. V. Nec [3] intelligitur per Carnem h. l. carnea illa corporis moles, quæ corpus dicitur, ut volunt Anabaptistæ, qui in descriptione hujus pugnæ renatorum, per carnem intelligunt solum corpus, per Spiritum autem animam. Apostolus enim hominem (non in membra sua integrantia, aut partes essentialès hîc dividit, sed) totum hominem intelligit, quem secundùm renovationem, Spiritum, secundùm id, quod in homine vitiosum est, Carnem appellat. Et finge tibi sensum hunc esse, & separa in hoc negotio animam à corpore, videberis absonus; non enim Caro concupiscit nisi per animam vel Spiritum, quo vivit, & sepositâ animâ corpus mortua res est; intelligito ergò totum hominem, maximè ipsam animam.

§. VI. Restat, ut, remotis falsis hujus vocis interpretationibus, quæ scopo Paulino minimè congruunt, tandem in verum & genuinum ejus sensum inquiramus; Dicimus ergò, per Carnem h. l. nihil aliud intelligi, quam reliquias vitiositatis naturalis; vel illud in homine principium, quod regenerationis gratiæ opponitur. verbo: Caro est habitualis & vitiosa qualitas naturæ, hominis animo & sensibus inharrens, quo sensu venit Gen. VI. 3. Joh. I. 13. Rom. VII.

18. 25. II. Cor. XII. 7. Dicitur verò hæc vitiosa qualitas *Caro*, more Scripturæ frequentissimo, per metonymiam subjecti, & quidem, cum subjectum recipiens pro adjuncto ponitur. Quod vult usitata Theologorum regula: *Quoties Caro per contrariam oppositionem comparatur cum Spiritu, tunc Spiritus nomen metonymicè pro regenerationis gratiâ, cujus causa efficiens est Spiritus S.; Caro verò pro eo, quod in nobis vitiosum est, accipitur, videl. pro pronâ illâ ac proclivi carnis & peccati affectione ad concupiscentias pravas.* Nuncupatur autem caro, quia (1) peccatum per carnem propagatur. (2) per actiones carnales se potissimum exerit, (3) tantum carnalia curat & (4) in carne profundissimè radicatur, ut nisi per totalem destructionem expelli, suâq; sede moveri nequeat.

§. VII. Sæpissimè etiam *Caro* aliis insignitur nominibus, & ut *concretum* resolvitur in *abstractum*. Sententia quidem obscurior videtur, cum concreta pro abstractis ponuntur, more Scripturæ, quæ sæpissimè substantiva pro adjectivis ponit, & Carnem dicit, quod simplicius carnale diceretur, sed ex collatione aliorum locorum clarior elucescit: Paulus enim utroque modo loquitur, quod hîc carnem, alibi vocat carnalem, quod hîc Spiritum, alibi spiritualement hominem, Rom. VII. 14. I Cor. II. 15. Gal. VI. 1. Dicitur verò aliàs [1] *homo carnalis* vel *ex toto* vel *ex parte*, posterius regentis tribuitur, prius non item. Dicitur autem homo regentis *carnalis tum* ob carnalem conceptionem, Psalm. LI. 7. nativitatem carnalem Joh. III. 6. & carnales molestias & reliquias Gal. V. 24. Rom. VII. 18. *tum* maximè in oppositione ad futuram in vitâ æternâ spiritualitatem. Dicitur [2] *homo exterior* Rom. VII. 22. Eph. III. 16. II. Cor. IV. 16. non in sensu *Philosophico*, in quo internus est pars λογική, externus pars αἰσθητική: nec in sensu *Arminiano*, quo homo internus est anima, ut subjectum regenerationis; sed *theologico & biblico*, quo externus homo est homo brutus, carnalis, peccato infectus. *Hic notabis*: quod externus vocetur, non quod tantum externa membra occupet (residet enim etiam, & quidem potissimum in intellectu s. mente, voluntate & affectibus, ut §. 3. probatum dedimus) sed quod in externis se potissimum prodat, & ad externa duntaxat & mundana curanda impellat. Huic opponitur

B 2

internus,

internus, i. e. *spiritualis*, *reginitus* & *renovatus*, qui aliàs dicitur anima I. Pet. II. 11. mens Rom. VII. 23. sicut *externus* hic & alibi caro. Dicitur [3] *homo Vetus*, quod non ipsam substantiam, sed ejusdem hominis diversas qualitates & conditiones notat: Vetus quidem homo congenitum peccatum & malam concupiscentiam Rom. VI. 6. Eph. IV. 22. &c. *Novus* verò homo statum & conditionem novæ creaturæ, de qua II. Cor. V. 17. sive renovationis Spiritus S. Eph. IV. 24. Confer Rom. VII. 6. Dicitur [4] *lex membrorum* s. peccati Rom. VII. 23. quia ut lex mentis s. Spiritus dicit, non concupiscito, sic lex peccati dicit, concupiscito. Sunt & plura nomina, quibus caro describitur, quæ huc adscribere instituti ratio non permittit.

§. VIII. *ἡσυχία*. Per ἡσυχίαν non intelligitur aliud concupiscere, quàm, quod nunc post lapsum in homine viget; non verò tale, quod consistit in naturali appetitu, ab ipsâ creatione indito, qui inculpabilis est, quam diu se verbo DEI regi patitur. Undè est, quod hoc vocabulum ἡσυχίαν sit medium, & commune tam bonæ quam malæ inclinationi voluntatis. Quare Apostolus non tantùm carnem dicit concupiscere contra Spiritum, sed & Spiritum contra carnem. Conf. Luc. XXI. 15. I. Timothy. III. 1.

§. IX. Est verò h. i. respectu carnis ἡσυχίαν (nihil aliud, quàm) interiori cordis affectu, desiderio pravo & inclinatione inordinatâ aliquid appetere vel desiderare. Non autem tantum designat purum actum, sed unâ habitualement qualitatem malam in hærentem, cum actu vitioso conjunctam: frequens enim est *Hebraismus* Scripturæ S., verbis activis, non actus modo, sed habitus & in hærentes qualitates notari. Unde Canon: *Verbum activum quandoque non ἡσυχίαν ἐκπέφραται, sed ἡσυχίαν ἐξ ἡσυχίας intelligendum; sive non effectivè semper, sed quandoque habitualiter significat; exemplum extat Rom. III. 12. 23. & h. i. cum de Carne dicitur concupiscere.* Plura vide apud *Excell. Dn. D. Glassium* Grammat. S. lib. III. pag. 289. Est igitur sensus: Carnem pravam & peccato adsvetam habitualiter aliud appetere, quam Spiritum; dum semper, quæ carnis sunt, animo volutat, & nihil prorsus, quid DEI sit, mente verfat, sed

fat, sed carnalia summâ ope appetit, ita ut animum prorsus adjiciat ei, quod est Spiritui, s. piis à Spiritu S. in homine excitatis motibus contrarium.

§. X. Huic phrasi respondent aliæ in sacro Codice, quæ hostilem aliquam oppositionem inferunt, & desumptæ sunt à re militari, ut: *repugnare legi mentis* Rom. VII. 23. *militare in membris* Jacob. IV. 1. *militare adversus animam* I. Pet. II. 11. Hinc fit, ut sapissimè carni peccatrici, per *omnes*, corpus, persona & actiones in Scripturâ S. tribuantur. Vid. Gen. IV. 7. Rom. VI. 6. præsertim Rom. VII. ubi peccatum instar sævi tyranni introducitur, qui miserum peccatorem ære coemptum detineat, & nunquam in hâc vitâ dimittat v. 14. sed in eo usque habitet, versic. 17. 18. 20. & Spiritui, s. gratiæ regenerationis, instar perduellis obsistat & contramilitet, hominemq; , etiam renatum captivum reddat & retineat v. 23. quod (non de dominio & victoriâ peccati intelligendum, contrarium enim de renatis pronuntiatur cap. VI 6. 12. 14. &c. sed) de inevitabili repugnantia adversus Spiritum, quæ in carne semper manet, dum vivit homo regeneritus in hâc mortali vitâ. v. 24. Hæ & similes phrasæ, à re militari petitæ, ansam quidem subministrant h. l. totam armaturam sacram extruendi, & bellum hoc civile, similitudine sumptâ à Ducibus, militibus, aliisque; connexis depingendi, sed ne nimis excresceret disputatio, quæ brevis esse debet, hoc labore superfedemus, in quo jam pridem alii magni nominis viri sudarunt, ut *Tungerlar.* in *Analyf. Log. Epist.* Dom. XIV. post Trin. *M. Hartman. Creidius* Postil. Epist. Dom. XIV. post Trin. quos, si quid hâc de re legere aves, adire poteris.

§. XI. Liquevero ex illis phrasibus, quid propriè h. l. *concupiscere* designet, sc. naturâ vitiosâ aliquid appetere; & quid mala concupiscentiâ, quæ, ut qf. positiva quædam qualitas, privationem imaginis DEI est subsecuta, possit & operetur Ex quo meridie clarius elucescit, Concupiscentiam hanc Originalem, habitualiter & inhæsiivè, ab ipso conceptionis momento, nobis competentem. Vid. Psalm. LI. 7. LVIII. 4. Esa. XLVIII. 8. Joh. III. 6. verè & propriè esse peccatum, in ipsis etiam regeneritis; quod contra *Pontificios* probè est observandum. Nolo prolixè argumenta & rati-

ones ex definitione peccati, ex nomine, ab effectibus item & propriis accidentibus desumptas, pro nostrâ sententiâ stabilendâ adferre, quæ fufius apud *B. Gerhard. Meisn. Eckard. Brochman. & alios* legi possunt. Hoc tantum urgeo in præfenti *argumentum*, ex nostro textu exstructum: Si concupiscentia contrariatur vel repugnat Spiritui, maximè est peccatum, quid enim hæc contrariatio aliud est, quam alienatio & aversio à DEO? quid verò peccatum est, si hæc non est? Atqui verum prius E. & post. *Deindè*: ut Concupiscentia Spiritus est opus bonum legiq; conforme, sic Concupiscentia Carnis, quæ in renatis est & contrariatur Concupiscentiæ Spiritus, est opus malum, legiq; difforme, verbo: est peccatum, quippe contrariorum contraria sunt attributa, & inter opposita immediata, qualia sunt bonum & malum, *evrosia & avrosia*, sanctitas & peccatum, nullum poteris excogitare vel dare tertium. *Cæterum*: propter quid aliquid tale est, id ipsum magis tale est, jam peccata reliqua propter malam Concupiscentiam, ut matrem, sunt peccata. E. multò magis ipsa Concupiscentia peccatum erit.

§. XII. *Κατὰ τὸ πρῶτον*. Per Spiritum non intelligitur *recta ratio, post lapsum reliqua, vel rudera & reliquia rectæ rationis, quæ pugnant cum inordinato appetitu*, ut volunt Pontificij & Photiniani. Licet quidem interdum denotet mentem, quæ est sedes rationis, sive intelligentiam & rationem, quæ est facultas animæ, & ipsam animam, tamen h. l. non idem. Nam [1] Paulus agit de Regenitis (cum & in irrogenitis & impiis illa pugna rationis & appetitus locum habeat) in quibus ipse Spiritus S. titillationibus carnis resistit, easq; prohibet. Vid. Com. i. §. 3. [2] *Antecedentia* hanc glossam non admittunt, ubi admonet, ut Spiritu ducantur; quod de Spiritu S. ductu intelligendum esse, quis non videt? quoties enim mens quoque de regulâ non aberrat, & contra eundem Spiritum concupiscit? [3] *Consequentia* destruant, ubi Paulus retinet fructus Spiritus, qui, quod sint fructus mentis & rationis, quis ineptè vult adferere, nec ipsi Pontificii hoc statuunt, v. c. dic fidem esse fructum rationis; absonum! [4] Quod & *loca parallelâ* evincunt Rom. VII. 6, cap. VIII. i. 4. 5. Epist. Jud. versic. 19.

§. XIII.

§. XIII. Intelliguntur verò per vocem *Spiritus μετενομιχίας* salutare motus & ἐνεργεῖαι Spiritus Sancti in homine renato. Est enim hæc metonymia causæ efficientis, Scripturæ S. admodum familiaris, cum persona efficiens pro re effectâ ponitur. Conf. Joh. III. 6. ubi eandem significationem obtinet, quod ex oppositione cum Carne patet, & ἐνεργεῖαι Spiritus S., sive donum regenerationis sonat; vel quod unum & idem est, ipse homo regeneritus intelligitur Matth. XXVI. 41. Marc. XIV. 38. qui propterea à Paulo spiritualis appellatur. I. Cor. II. 15 quia à Spiritu S. renovatus & ad imaginem DEI reformatus est, quantum hæc naturæ infirmitas permittit. Sæpè etiam aliis nominibus insignitur ut sunt: *homo novus, interior, lex mentis* &c. Vid. §. 7.

§. XIV. *Ἐπιθυμῆν τῷ πνεύματι*. Hujus *Φροσύνης* concupiscere adversus aliquem, emphasin optimè versione suâ Tremellius exprimit, dum vertit: *Concupiscit id, quod oppositum est Spiritui*, magis respiciens sensum quam verba. Et hoc modo videtur, quandam qf. Ellipsin & antecedentis & relativi simul constituendam esse, sc. horum verborum: *τῷ πνεύματι, ἀ ἐστίν*, quæ stylo Scripturæ non est ignota, ut probat pluribus Excell. Dn. D. Glassius Gram. S. lib. 3. p. 215. Quò respicit B. Hunnius comment. h. l. Etenim *Caro*, inquit, *concupiscit adversus Spiritum*, h. e. corrupta natura hominis appetit & ad ea fertur, quæ Spiritui sunt adversa & inimica; *E converso Spiritus militat adversus carnem*, inclinans suâ divinâ gubernatione & slectens hominem ad ea, quæ carni sunt admodum ingrata & injucunda.

§. XV. *τὸ ἵ πνεύματι*. Alterum nunc hujus luctæ Duem ponit, cum dixerat, carnem esse in homine renato rebellem Spiritui, rursum & Spiritus actum describit, eundem etiam contra carnem concupiscere, i. e. ea lvdare, quæ carni sunt amara, & resistere pravis carnis motibus. Et hoc denotat *Ἐπιθυμῆν*, cum Spiritui tribuitur (non appetitum cum vitiositate conjunctum, sed) desiderium & appetitum, verbo & regulæ DEI conformem; cum Spiritus appetat sacra, bona, carni contraria, ut sic carnis opera destruat: & hic est spiritualis appetitus, qui tanquam bonus in homine

mine novo commendatur I. Cor XIV. 1. & est opus Spiritus S., quo pravis carnis motibus resistit, easq; impedit, aliud svadendo, quod exemplo illustrabitur & Com. 3. §. 2. clarius proponetur. *Exemplum*: Tempore famis & inopiæ, confugit homo pius precibus suis ad DEUM, ejusq; opem propter Christum implorat, contra hanc confidentiam & motum Spiritus, caro *ἡ ψυχή*, resistit suggerendo, quid invocas DEUM? quid si non esset DEUS? quid si esset impotens, qui te sedulo implorantem non exaudiret? quid si ejus promissiones, quibus confidis, sint vanæ, & indignus sis exauditione: hæc & similia caro. Sed ibi Spiritus *ἡ ψυχή* contra carnem & ejus suggestiones, illiq; fortiter suis motibus resistit, suggerendo ex Sacra Scripturâ, esse DEUM, eumq; serio invocantes exaudire, aut illa quæ petimus, aut his potiora largiri, nosse causam dilationis, & sic deinceps.

§. XVI. *τὰ ἑναντία ἀλλήλοις*. Hæc, *Atticorum* more, neutro plurali additur verbum singulare: Addit autem jam communem *causam*, unde hæc lucta oriatur, sc. ex oppositione. Dicitur verò *oppositum alicui rei* esse id, quod est contrarium cum repugantiâ, vel quod ipsi adversatur. Sic damnatur quicquid sanæ doctrinæ oppositum est I. Tim. I. 10. & hinc opposita inter se esse, est, sibi invicem adversari cum pugnâ; hinc est, quod *ἑναντίον* dicatur, quicquid adversarii vices agit, hostis est & obsistit, ut conatum alterius impediatur. Conf. Luc. XIII. 17. cap. XXI. 15. sic h. l. dicuntur opposita *ἀλλήλοις* invicem, i. e. alter alteri adversatur, & invicem obsistunt, ut duo hostiles exercitus ex adverso castra ponunt; caro opposita est Spiritui, & ejus conatum sæpè invertit, quo minùs perfectos reddat regenitos: Contra: Spiritus carni est oppositus & obsistit, ne prorsus regenitos suis pravis motibus & adfectibus seducat.

§. XVII. *ἵνα μὴ ἂν ἦτε γένητε, τὰ ἑναντία πνεύματι*. His verbis exprimit *finem* hujus luctæ, quam experiuntur renati. Potest autem illorum *duplex* esse sensus, *alter*, ut quæ volueritis sc. impellente Spiritu, bona, non faciatis, i. e. facere non possitis reluctante carne; *alter*, ut quæ volueritis secundùm carnem, sc. peccata, non
mox

mox effectu & actione exprimat, sed potius Spiritus S. ductum sequamini, eundemq; vitæ & omnium actionum vestrarum Duce & Governatorem esse patiamini. Prior Apostoli scopo magis respondet. Colligit Lutherus ex Augusti. distinctionem, inter *facere & perficere, ut facere idem sit, quod Concupiscentias habere, titulari & moveri ab illis, sed perficere sic idem, ac iisdem consentire & eas implere*, licet Apostolus hanc distinctionem non semper observarit; huic enim facere idem est quod perficere (non tantum h. l. sed) & Rom. VII. 15. quod volo bonum non facio i. e. non perficio; videmus tamen observatam in illo, cum dicit, quod odi malum facio, i. e. non perficio sed sentio, vel habitans in me peccatum operatur.

COMMA TERTIUM

Descriptionem ex textus Exegesi & Sacra Scripturâ erutam cum ejus uberiori explicatione continens.

Σ Α Ρ Κ Ο Π Ν Ε Υ Μ Α Τ Ο Μ Α Χ Ι Α

§. I. Salutatur hæc pugna *συναγωγή* s. lucta Carnis & Spiritus ab *objectis*, quæ perpetuò invicem colluctantur, sibiq; adversantur. Appellamus verò *μαχλή* vel bellum, quia ipsa Scriptura S. ejusmodi utitur vocibus, quæ bellicas actiones inferunt; ut: cum dicitur, *quod lex membrorum belligeret in renatis adversus legem mentis* Rom. VII. 23. *quod voluptates militent in membris nostris* Jacob. IV. 1. & I. Pet. II. 11. ubi *carnales concupiscentia* dicuntur *επαμάχεσθαι* militare *adversus animam*, i. e. in exitium & damnationem omne studium, omnemq; vim conferre, ut milites in exitium hostium. Hinc bellum domesticum, pugna intestina potest vocari. Augustinus emphaticè vocat *bellum civile*, quia intrinsicè in hominis corpore & animâ perficitur.

EST ACTIO CONCUPISCIBILIS,

§. II. Describimus hanc luctam per *actionem* præviâ Scripturâ, quæ illam verbis actionem inferentibus delineat. Ut: *concupiscere* Gal. V. 17. *militare* Jacob. IV. 1. *resistere* &c. consistit autem

C

hæc

hæc actio *ex parte carnis*, in aliena concupiscendo, Spiritui suis motibus rebellando, jucunda & mundana svadendo, carnalia ostendendo, indebita cogitando, inordinata perpetrando, & hoc modo operationem Spiritus S. impediendo & hujusmodi aliis. *Ex parte Spiritus*, in resistendo, pravos motus supprimendo, spiritua- lia demonstrando, gratiam illa cogitandi & efficiendi submini- strando, fructum carnis perniciosum & Spiritus utilissimum exag- gerando, ne agat homo quæ carnis sunt inhibendo, sed quæ DEI sunt, docendo, & sic carnis indomitæ potentiam cottidiè ener- vando, ejusq; inordinatum conamen destruendo & ejusmodi actionibus aliis. *Exemplum* harum actionum tam Carnis quàm Spiritus pulcherrimum & vivum in *Josepho* cernimus. Laceratus à lasciviente *Ægyptiaca*, carnis motus & stimulationes varias ex- pertus est; occasionem datam ne propulset, sed cum Domini uxore ad lubitum concubat; exaggeravit caro honorem & dele- ctationem concubitum futurum comitantem & sic deinceps. Ve- rum hunc non potuit mundi hujus illecebra mutare, non ulla cor- ruptela mundanæ voluptatis evertere; qui tentatus non decedit, appetitus non appetivit, postremò adulterinâ quâdam *Synagoga* manu veste corporis apprehensus, carnem exuit, ut *Ambrosius* lo- quitur. Quid verò causæ subesse putas? quod tanta ipsi fuerit fortitudo? sanè non carnales & naturales vires hanc excitârunt, quæ lubentissimè pleno impetu in scelus præcipites se dedissent. Unde igitur? à Spiritu S. qui ut verus & essentialis DEUS gratiosè ipsi aderat. Vid. Gen. XXXIX. 2. 21. & carnis impetum declinabat urgendo & exaggerando [1] *perfidiam*, quâ Dominum, sibi apprimè faventem, circumvenire erat religio v. 8. 9. [2] *Peccatum ipsum*, quod magnum malum & ingens peccatum in DEUM vocat v. 9. & perpendit, in DEUM peccare esse mortale malum, irâ DEI, morte, & flammis Gehennæ dignum. Plura exempla possent colligi, sed cuivis renato cottidiana experientia plus satis hæc omnia decla- rabit.

§. III. Dicitur autem hæc actio *concupiscibilis* à concu- piscentiâ, quam semper adjunctam habet. Sed hæc *alia* est respec- tu Carnis, *alia* respectu Spiritus: *Ill*a mala, *hec* bona. *Ill*a est vel

vel *actualis*, quæ rursus est vel *mortalis*, quam comitatur consensus delectatio & prosecutio ejus, ad quod Caro exstimulat; vel *venialis*, quæ notat pravas inclinationes, primosq; animi motus ad vitia sollicitantes, per Spiritum tamen suppressos, neque in actum perductos. Vel *Originalis*, quæ est ipsum naturæ vitium ex Parentibus tractum, radix vitiosa & habitualis corruptio, intellectum, voluntatem, omnesq; vires reliquas quàm foedissimè depravans. Uno nomine nuncupatur *Insuperbia*, prava Concupiscentia, quæ complectitur omnes actiones malas s. ex mentis cœcitate s. voluntatis aversione, s. contumaciâ cordis, s. repugnantia omnium virium propullulent. *Hec* (nempe bona Spiritus) est bonum desiderium & appetitus, quo Spiritus appetit ea, quæ Carni contraria, & hæc est renatorum propria; aliàs salutatur spiritualis, sic dicta [1] ab Autore s. causa efficiente Spiritu S. qui eam excitat & in renatis efficit, [2] ab objectis, secundum quæ versatur, nempe spiritualia, quæ Spiritus non potest non appetere. [3] à modo, quia sit (non naturaliter, non carnaliter, sed) spiritualiter.

EX PRIMI HOMINIS LAPSU & HUIC OPPOSITA REGENERATIONIS GRATIA ORTA,

§. IV. Describimus hîc *causam* efficientem hujus certaminis s. terminum à Quo, nempe lapsum primi hominis, & regenerationis gratiam; ex illo carnis adversus Spiritum, ex hac Spiritus adversus Carnem lucta, tanquam immediatum consequens, oritur. Et ille & hæc est *prima* causa hujus civilis belli, nam ex illo solo omnis Carnis *atque* & inordinatio fluit Gen. VIII. 21. ubi tamen Diabolus, ejusq; seductio non est excludenda, sed potius præsupponenda, quæ tranquillitas hominis vires per originalem labem reddidit adeò rebelles, ut non possint non reluctari: Ex hac solâ primitias Spiritus S. ejusq; gratiam carni resistantem accipimus. *Secunda* est vel *impellens*, propter quam bellum suscipitur & geritur, eaq; est vel *justa* Spiritui S. propria, ut defendat nos adversus illum, qui nobis bellum infert, & est misericordia DEI summa, quæ nobis Spiritum, ad resistendum Carni, donat, ne prorsus

C 2

obruamur.

obruamus. *Renati enim faciles sumus ad seducendum, debiles ad operandum, fragiles ad resistendum; si discernere volumus inter bonum & malum, decipimur: si tentamus facere bonum deficiamus; si conamur resistere malo, dejectimur & superamur, nisi assidua adsit gratia DEI, quâ stabiliamur, ut eleganter Bernhard. in serm. de Advent. Domini, concludit. aut injusta & temeraria Carnis, quæ bellum movet & gerit ad acquirendam delectationem, vel nullâ lacessita injuriâ, solâ animi præsumptione, ut suis Concupiscentiis possit fruiscei; vel intermedia & sunt vel ea per quæ bellum geritur, ut perversa habitualis & vitiosa Qualitas, & ex opposito Spiritus S. ἐνέγμω; vel res quæ bello gerendo inserviunt, ut sunt hominis anima & corpus cum omnibus facultatibus, quibus ex suâ parte Caro, ex suâ Spiritus utitur.*

§. V. Omnes causæ hujus luctæ, hætenus enumeratæ, nituntur primâ, quæ est vel regenerationis gratia, quæ Sp. S. nobis donat, vel lapsus hominis, ex quo omnis rebellio virium promanat. Crassus igitur est error *Pontificiorum & Photinianorum*, qui statuerunt, hanc luctam jam dum ante lapsum in Adamo extitisse, utpote cujus natura cum rebellionem virium esset condita, contra Gen. I. v. ult. cap. II. 25. Ecclesiast. VII. 30. ex primo enim elucet, *omnia fuisse bona*, rebellio verò est res mala. Non urgeo, Hos in hoc *Calvinianorum* vestigia premere, & DEUM peccati Autorem constituere, non enim hæc rebellio à materiâ, quæ tantum erat principium passivum, idq; bonum, à DEO quoque productum, sed ab animâ procederet, quam DEUS immediatè homini inspiravit. Ex secundo: *non erubuisse primos homines*, ex quo consequitur, concupiscentiæ & appetitus inordinationem iis non fuisse concreatam, quippe quæ pudoris causa est, ut patet ex Gen. III. 6. 7. Ex tertio liquet, *hominem fuisse rectum* sine omni curvitate, virium rebellionem & facultatum dissensione, quæ est obliquitas, non rectitudo. *Cæterum* natura nondum erat corrupta, ex quâ omnis inordinatio & rebellio fluit, sed erat perfecta, in omnibus adsentiens Spiritui S. Erat enim conditus homo ad imaginem DEI, quæ consistit in vera justitia & sanctitate Eph. IV. 24. & erant in statu innocentie omnes vires & facultates tranquillæ & optimè dispositæ,

sita, vigeat in mente cognitio DEI, in voluntate iustitia, sanctitas & obediendi studium, in appetitu *approvia* & cum ratione conformitas. Unde igitur & ubi dissensio & rebellio? Ex lapsu & corruptione profluxit. Hinc statu corruptionis posito, ignorantia & cœcitas in mente, aversio & ad malum inclinatio in voluntate, contumacia & reluctandi studium in appetitu subito extitit.

§. VI. Hactenus recensita & similes causæ, quæ alioquin concurrunt, possunt dividi tum in *internas*, tum in *externas*. *Internæ* sunt (1) naturæ corruptio, (2) animi infirmitas, (3) fidei imbecillitas, (4) iudicii pravitas, (5) nonnunquam destinata malitia. *Externæ* (1) Diaboli suggestiones & tentationes, (2) prava hominum exempla, verba, blandimenta, (3) objecta in sensus incurrentia & ad sui abusum pellicentia, (4) otium & mollietates peccatorum fomenta *Observabis*: has carnis respectu dici causas huius luctæ. Respectu enim Spiritus sunt objecta sacra, interna & spiritualia &c.

QVA CARO & SPIRITUS SPIRITUALITER.

§. VII. *Spiritualiter* dicimus hanc luctam peragi, ad differentiam illius, quæ inter rationem & appetitum naturaliter existit, etiam in Ethnicis & impiis, in magnis & detestandis peccatis, à quibus ipsa natura abhorret. Hæc verò & *spiritualis*, sic dicta non tantum *ab objecto* s. rebus secundum quas versatur, nempe factas & spirituales, de quibus Spiritus contra carnem bellum movet & caro resistit, aversans hæc & mundana amplectens. Sed & *à modo*, quia hæc (non naturali, sed) planè singulari & spirituali modo peragitur à Spiritu contra Carnem.

ET PERPETUO.

§. VIII. Jam præsupponimus, hanc luctam locum habere in homine renato, uti §. X. declarabitur. Nam eâ nunquam ille est immunis, sed per totum vitæ curriculum ei certandum est Job. VII. 1. Licet enim per CHRISTI meritum habeat remissionem peccatorum, non habet tamen totalem ablationem; reatus tol-

C 3

litur,

litur, radix manet; aufertur peccatum, non ut non sit, sed ut non impu-
tetur, August. nam vetus homo & reliquia carnis semper renatis ad-
hærent cum inimicitia adversus DEUM; & multas calamitates
exinde sentientes ingemiscunt toto vitæ suæ tempore, ac pugnant
cum eâ, & cum vident, se non posse eam nisi morte abjicere, cupi-
unt dissolvi & cum CHRISTO esse. Rom. VII.

§. IX. Non verò hic, cum dicimus luctam hanc *perpetuam*,
ad castra Calvinianorum abimus, qui hinc adstruere annuntur:
Renatos non posse amittere i. excutere gratiam & Spiritum S. *Si
enim est perpetua*, dicunt, *lucta in renatis, utique perpetuò manent in
gratia DEI & Spiritum S. retinent.* Quod contra quam plurima
Scripturæ testimonia & exempla audent adserere. Nihil verò
patrocini hoc argumentum fovet; si distingvimus [1] *inter rena-
tum stantem*, qui talis est & manet, & *inter renatum cessantem*, à ter-
mino tamen à Quo sic dictum, in illo est perpetua, in hoc non item:
Ille enim quamdiu talis est semper motibus ἀνώμοις, utpote ad ma-
lum tentationi, inescationi, peccati conceptioni &c. quorum me-
minit Jacob cap. I. 14. 15. per Spiritus gratiam repugnat, nec cupi-
ditatibus fræna laxat, sicuti *Joseph* resistebat libidini, expetitus à
Conjuge Domini sui. *Hic verò* scil. renatus cessans, ulterius pro-
gressus peccatum mente conceptum perficit, eiq; adsentitur, Spi-
ritum S. excutit, & à luctâ cessat. Quod *Excellent. Dn. D. Eckardus*
in tractat. pecul. de pœnit. his verbis describit. *Initio quidem*, in-
qvrit, *quando hominis voluntas per concupiscentiæ motum & suggestio-
nem attentatur, illi suggestioni homo renatus per Spiritum reluctatur:*
*post autem illecebris hujus mundi interior concupiscentia magis magisq;
inescatur, & affectuum suavibus objectis bonisq; apparentibus irritato-
rum vehementia voluntas ἐξάλξεται & in transversum rapitur, & tunc
lucta paulatim fit remissior & pœnitentia sensim labefactatur, donec tan-
dem inflammata à Diabolo concupiscentia voluntatem ad ipsam mali ma-
chinationem promoveat, quod ubi fit, pœnitentia obruitur, lucta cessat &
tandem peccatum ipsum consummatur, post quod reliquum nihil est, nisi
mors & condemnatio.* *Hactenus Eckardus.* Qui & multa d. I. pro-
ducit argumenta pro cessatione pugnae militantiæ. Nos exem-
pli g. in proscenium producimus *Davidem Adulterum & homi-
cidam*

cidam voluntarium; Salomonem Idololatram, Petrum Abnegatorem CHRISTI. Hi renati, in initio quidem tentationis procul dubio luctam Carnis & Spiritus senserunt, ita tamen, ut non diu durarit hoc certamen, Spiritu à carne devicto, postquam ergò in progressu & complemento peccati, in illâ pugná Spiritu subacto caro dominium obtinuit, & hi cessarunt esse renati, ceu quí opera carnis manifesta & perfecta volentes scientes perpetrarunt, cessavit Carnis & Spiritus lucta. Nam pugna suum finem, cum jacet hostis, habet, & sic amiserunt gratiam & Spiritum S. [2] Distingvimus inter *renatum* & *Electum*, in illo secundum carnem vivente nec poenitentiam agente, non esse luctam perpetuam, sed *totaliter* & *finaliter* cessare & per consequens deficere, gratiam & Spiritum S. amitti posse, ut Judas proditor, & *ωρονացι* amittunt Luc. VIII. 13 præviâ Scripturâ adserimus; quàm primum enim renatus opera Carnis Spiritui opposita toto animo & pleno voluntatis consensu committit, tum Spiritus gratiosâ suâ in habitatione hominem deserit, *procul enim Dominus est ab impiis* sc. vitiosæ carnis ductum sequentibus Prov. XV. 29. & nisi veram tempore gratiæ agat poenitentiam, nunquam revertitur. In hoc (electo) cessare quidem ad tempus *totaliter*, ut in Davide, Salomone & Petro jamjam perspeximus, & in aliis electis videre est, *finaliter* interim nunquam cessare, & per consequ. illos finaliter non posse excidere gratiâ, quia *ωρονացι* DEI infallibilis est Rom. XI. 2. Conf. II. Tim. II. 19. cum eadem adfirmamus. [3] Est igitur lucta perpetua in homine Renato & electo (non *actualiter*, ut semper actu exerceatur: contrarium enim ex dictis liquido satis constat & experientia testatur, ubi ancipiti prælio certari videmus, atque illum, qui hodie fortiter pugnat per Spiritus gratiam contra Carnis motus, cras in hâc luctâ succumbere: sed) *finaliter*, ad ultimum vitæ terminum, ubi per fidem constantem mortificatâ & suppressâ carne Spiritus victoriam obtinet.

IN HOMINE PIO & RENATO TOTO.

§. X. *Subjectum* receptivum, in quo fiat hæc lucta est homo,

NON

non autem quivivis, sed pius & renatus, nam in impio & irrogenito non cernitur, quippe qui prorsus est dominio peccati obrutus, caretque Spiritus gratosâ in habitatione. Est verò hoc subjectum aliud *Quod*, aliud *Quo*. Subjectum *Quod* est homo partim *convertendus*, partim *convertus*; per *convertendum* intelligimus (non quemvis peccatorem qui aliquando ad DEUM per verbum convertendus, sed) eum qui jam est in ipso conversionis actu: in hoc maxime hæc pugna perspicere potest secundum *conversionis gradus* distinctos. [1] quidem, cum homo *audire debet verbum exterius*, non adeo contrariatur caro, sed verbo etiam cum attentione quâdam & studio discendi aures auscultantes interdum præbet, concipiendum inde fidem historicam, quod est in irrogeniti potestate, uti videre est in Herode Marc. VI. 20. Felice Act. 24. 25. &c. habet tamen potentiam istam, ut audito verbo possit resistere, & gratiæ verbo annexæ reluctari. [2] Cum debet *cognoscere & intelligere ea quæ sunt Spiritus DEI*, caro jam incipit obniti & recalcitrare huic motui Spiritus S., dum ob defectum virium languida est & tristis, potest tamen, nisi carnalibus & mundanis rebus distractus sit animus, ulteriorem considerationem admittere, quam indefinenter Spiritus S. urget. [3] Cum homo debet *assensu & fiducia verbum prædicatum, ut verbum ipsius DEI apprehendere*, caro jam aciem ingreditur, & dum nullas ex se ad consentiendum vires præbet, aut habet, quas tamen Spiritus S. gratosè subministrat, vi quarum consentire mens potest, sæpissimè nihilominus consensum, carnalibus curis implicita, impedit. [4] Cum debet *eligere homo bonum à Spiritu S. monstratum*, valde caro reluctatur, & acuitur lucta, datur compunctio cordis, dantur motus pristinum vitæ genº delectabile & liberum in memoriam revocantes, & amaritudinem tristitiæ in verâ pœnitentiâ suboritur exaggerantes, qui à vitiosâ carne proveniunt: dantur etiam motus futurum gratiæ statum demonstrantes, & propositum cœptum sine intermissione urgentes, qui non nisi à Spiritu S. promanant. Hic dubiæ cogitationes animum hominis undique distrahunt, utri obsequendum, num Spiritui ex tenebris ad lucem, à Diabolo ad CHRISTUM, ex statu iræ in statum gratiæ transferenti, num verò carni mundanis vitiis & cupiditatibus

tibus inherenti? Quas si per Spiritus S. concessam gratiam, suppressâ & abjectâ carnis persuasione, feliciter superat, & motibus Spiritus S. ad apprehendendum CHRISTUM rectè utitur, jam homo convertitur, & conversus accipit ab inhabitante Spiritu vires sufficientes, tum ad proficiendum in sanctificatione, tum futuris etiam tentationibus, & Diaboli & Carnis & Mundi, efficaciter resistendum.

§. XI. Ex dictis consequitur: Hominis carnalis vires liberi arbitrii f. *συνεργειῶν* in conversione nullam esse: quod notamus contra Pontificios, multum à veritatis tramite deviantes, dum homini in conversionis actu *συνεργου* tribuunt, quod in illo aliisq; motibus Spiritui f. gratiæ divinæ cooperari possit: Et Synergistas delirantes, hominem divinæ gratiæ in primo statim conversionis momento *συνεργεῖν* & adsentiri, licet fiat languidius. Urgemus verò contra hos, præter loca II. Corinth. III. 5. I. Cor. II. 13. 14. Gen. VIII. 21. Rom. VIII. 7. & alia, hoc argumentum ex nostro dicto, aliisq; locis luctam Carnis & Spiritus describentibus formatum: Si *Caro* i. e. natura corrupta, mens, voluntas, cor & omnes vires ac facultates hominis veteris *adversus Spiritum concupiscunt*: repugnant & hostiliter cum eo colluctantur Gal. V. 17. *si lex membrorum repugnat legi mentis* Rom. VII. 23. *si vetustas Carnis novitatem Spiritus in operibus bonis retardat atque impedit*; utique Spiritui S. non potest cooperari, nec gratiam prævenire, nec oblatam propriis liberi arbitrii viribus acceptare poterit: posito enim uno contrariorum, alterum tollitur: Jam verò cooperari Spiritui & resistere eidem, planè contraria sunt, proinde simul haud consistere poterunt. Atqui verum est prius: ergò & posterius.

§. XII. In homine *converso* & renato paulo aliter se habet hæc lucta; nam quamprimum homo ad DEUM conversus ex statu culpæ in statum gratiæ transfertur, tum vires diligendi DEUM & observandi legem quodammodo restaurantur. Carni enim vel peccato dominium adimitur, ut quamvis resistat suis adfectibus Spiritui, Spiritus tamen vincat & Carnem mortificet. Hinc concedenda est renatis *συνεργειῶν* quædam, quia vires cooperandi (non

di (non quidem ex naturâ pullulantes; sed) à Spiritu S. per verbum gratiosè collatas & excitatas habent. Quæ tamen benè agendi vires (non consummata, per quas lex DEI possit impleri, quod nemo mortalium unquam præstitit, aut poterit, Phil. III. 12. Act. XV. 10. sed) inchoata sunt. Caro enim repugnat Spiritui & omnis Sanctus tenetur orare pro remissione peccatorum Psalm. XXXII. 6. & carnalis concupiscentia remanet in renatis, cujus instinctu bonum, quod volunt, sapissimè non faciunt, sed malum, quod nolunt, faciunt, undè fit, ut etiam renati, si à carne se patiantur seduci, vicissim ad vomitum redeant, ut canes, & peccati servituti se iterum mancipare possint, de quo S. 9. pluribus actum est.

S. XIII. TOTO dico, ut denotem *subjectum* Quo s. inhaesio- nis, quod est *tatus homo & totum hominis*, in quo velut in arè hæc lucta perficitur. Non enim tantum sunt vires s. facultates inferiores s. sensualitas (ut vocatur) sed & superiores animæ facultates, quod contra Pontificios est probè observandum, quod Com. I. S. 3. adfirmatum ivimus, nolumus exindè argumenta & rationes repetere & actum agere, sed hoc tantum addimus, quod, cum privatio & habitus versentur circa idem subjectum, Originalis quoque cæcitas & concupiscentiæ subjectum idem constituendum fit, quod fuit Originalis justitiæ & imaginis DEI: Hujus non fuerunt tantum appetitus & inferiores, sed maximè etiam superiores mens & voluntas Eph. IV. 24. E. eadem hujus erunt subjectum. Revocamus *etiam* hîc Pontificios ad experientiam, & quarimus ex illorum conscientiiis, quis sit, in cujus intellectu tenebræ magnæ, in voluntate ingens *Φιλαντία*, in corde diffidentia non vigeat, & cujus facultates animi omnes interdum à justo vero bono non aberrant? Etiam sanctissimus fastidit interdum verbum DEI, aut agrè audit, aut difficulter intelligit, sibiq; applicat; etiam sanctissimus ad objecta sensibilia vitiosos motus in omnibus potentiis experitur: si aurum vides, annon *πλεονεξία* sollicitaris? si voluptates offeruntur, annon *Φιλοδοξία* afficeris? si quæ gloriæ spes; En *Φιλοδοξία* adest, quæ ad illam expetendam inflammat; si quæ regnandi occasio, en *Φιλαρχία*, quæ ad regnum adfe-
tandum

standum extimulat. In summa: *Nemo est ex sanctissimis, cuius mens non sit circumscripta erroribus, voluntas pravis suggestionibus, cor & omnes potentiae vitiosis desideriis, quod qui negaverit, hunc magnum hypocritam & insigniter stultum pronunciarero, nam verissime Cyprianus ferm. de eleemol. Quia quis se inculpatum dixerit, aut superbus, aut stultus est: Ut verè, benè & piè Excell. Dn. D. Meisnerus in Anthrop. Dec. i. disp. 8. q. 1. th. 14. loquitur.*

DE REBUS BONIS & MALIS, CARNALIBUS & SPIRITUALIBUS COLLECTANTUR,

§. XIV. *Subjectum circa Quod sive objectum hujus certaminis est tum universale f. generale, tum particulare f. speciale. Universale est bonum & malum, siquidem bono neglecto caro appetit malum. Hic observabis: Hoc objectum vel materialiter vel formaliter considerari: si materialiter; caro semper eligit & desiderat malum; si vero formaliter, tantum appetit bonum, non quod omne appetibile reverà bonum sit, sed quia non appetitur nisi sub ratione boni. Vel, ut alii efferunt, appetitus defertur ad *Φαινόμενον* bonum & *ὄντως* malum. Hinc caro appetit mundana reverà mala sed apparenter bona, & è converso, odit spiritualia reverà bona & apparenter mala, hæc enim carni peccatrici amara & inutilia videntur, quod fit ratione vitiosi habitus, ob quem semper ad *ὄντως* malum fertur, quod ipsi tamen ob intellectus cœcitatem apparet bonum; & rursus fugit & adversatur reverà bonum, quod tamen ipsi ob eandem intellectus cœcitatem videtur malum. Interim verò non negamus, hominem post lapsum, ratione reliquiarum imaginis DEI, interdum etiam ferri (non in apprensens, sed) *ἀληθινόν* & reale bonum, unde etiam homo irrogenitus duas contrarias propensiones in se sæpissimè experitur, quarum conflictus pugnam excitat gravissimam, dum in utramque partem rapitur, aliudq; Cupido, mens aliud svadet. Particulare f. objectum in specie est vel mundanum, carnale, profanum, vel sacrum, sublime & spirituale; hæc inculcando & illa profligando strenuam Spiritus præstat operam; & è contrario, in hæc profligando*

gando & illa inculcando caro sedulo laborat. *Hæc* Spiritus semper suggerit & in sanctis operatur, sed caro per illa his fortiter obicem ponit & recalcitrat, hominemq; carnalia, mundana ei ostendendo, à Spiritu S. operibus retrahere conatur. *Hæc* videntur carni amara & inutilia, ergo nescia illa pati, Spiritum cum his averfatur. Vice versa: Spiritus *divinæ* bona sacra & spiritualia appetit & homini persuadet, ut hæc agat, hæc ferat, illa intermittat. Ut enim sunt contrarii Duces, sic se planè contrario modo ad hominem habent. Huc *etiam* refer, ut objecta, omnia, quæ possunt homini evenire, ut sunt promissiones & comminationes DEI, ejusdem exhortationes & obtestationes, præcepta & interdicta, vitia & virtutes & alia.

NE RENATI, QUÆCUNQUE VELIT, FACIANT.

§. XV. Et si Paulus tantum hujus finis mentionem hic facit, possunt tamen præter hunc duo alii constitui, ut sic *triplex* hujus luctæ finis nobis sit perlustrandus, *alius* ex parte DEI, *alius* ex parte in hac pugna colluctantium, *alius* ex parte nostri. [1] *Ex parte DEI*: Cur ille hanc luctam in renatis superesse voluerit, non quidem nostrum est inquirere: Posset quidem nos perfecte in hac vitâ renovare & carni tam malitiosam contumaciam adimere; quis enim infinita ejus potentia terminos ponet, velle autem hoc ipsum facere unde probabitur? attamen potest esse declaratio justitiæ divinæ & comprobatio misericordiae, quæ in hoc negotio maximè elucet. [2] *Ex parte colluctantium* est vel *victoria* vel *clades*. *Victoria ex parte Spiritus*, est destructio mali desiderii & dictaminis Carnis, & operatio bonorum operum, cum quâ indivulso nexu est conjuncta vita æterna, pax & gaudium Rom. VIII. 6. *Ex parte Carnis*, excussio gratiosæ inhabitationis Spiritus, & executio malorum operum, quam comitatur mors (non tantum temporalis, sed &) æterna. *Clades est ex parte Spiritus* tristitia, vel decessus gratiæ, cum hominem peccatorem gratiosâ inhabitatione deserit. *Carnis*, cum per Spiritum mortificata & suppressa non potest seducere. [3] *Ex parte nostri* non desunt causæ, ob quas DEUS ta-

US talem pugnam in nobis superesse voluit, *primario*, quod innuit Paulus, ne faciamus desideria carnis vel aliquid instigante carne, quæ omnium generum horrenda scelera & peccata per nos perpetraret, nisi Spiritus S. resisteret. *Cæterum* (1) Hæc pugna cohibemur, ne superbiamus ob gratiam, excitamur ad veram humilitatem; cum enim nostram corruptionem & virium naturæ defectum agnoscimus, cedit superbia, & vera cordis humilitas nascitur. (2) Hæc impedimur, ne desperemus ob miseriam; quia enim DEUS ex gratiâ confert vires ad carnem domandam & salutem obtinendam, majorem spem concipere possumus, nec ullam dubitandi ob imperfectionem virium causam habemus. Si caro concupiscat & reluctetur Spiritui, desperare non debemus, quoniam *DEUS qui dedit velle dabit etiam perficere* Phil. II. 13. (3) Hæc excutit carnalem securitatem, à fœcundiâ dehortatur & ad sollicitam & indefessam industriam calcar addit; quia enim ex Spiritus gratiâ renovamur, facileq; ob vitiosa carnis malitiam possumus ad pristinum iræ statum relabi, utiqve eò magis providi sumus, ne gratiam perdamus & iterum peccando amittamus; hoc si fiat, non tam naturæ nostræ injuriam facimus, quàm ipsum lædimus Spiritum S. qui salutem in nobis operatur, cumq; in finem vires largitur, non ut otiosi simus, sed ipsi cooperemur & de die in diem magis magisq; renovemur. (4) Hæc instigat ad verum pietatis exercitium & debitam gratiarum actionem; cum enim omne quod possumus ex DEO habeamus, non ex vitibus nostris, meritò illum benignissimum DEUM veneramur & prædicamus. Non igitur cum DEO contumaciter expostulemus, sed futuram in cœlo consummationem patienter expectemus. Plures subordinati fines ex Scripturâ S. possent colligi, sed hic pes figendus & filum dissertationis pio voto abrumpendum: *Benignissime DEUS, qui ludam in nobis esse voluisti, gratiâ tuâ nos noli deserere, sed ad carnem subigendam Spiritu tuo bono nos instrue & alacres redde, ut hic legitime certantes tanquam boni milites tandem coronam justitiæ reportemus!*

& erit tibi

SOLI DEO GLORIA

in æviterna secula; Amen.

D 3

Doctiss.

Doctiss. Dn. Respondenti S. P. D.

QUâ ratione ferox magno discrimine bellum,
Inter sese agitent Spiritus atque Caro,
Tradis, Apostolicos sensus tacitosq; recessus
Dum felix magnis eruis ipse modis,
CORDES I: bellum hoc solitos confundere præceps
Perge ferire diu, pellere perge benè!

Scrib. amoris mnemosynon

Joh. Georg. Dorfscheus, D.

QUâ Caro Spiritui, quâ Carni Spiritus intus
Obsistunt, Luctam si benè nosset homo;
Non sererent passim tot scandala, jurgia, lites,
Noxia bella; Domus, Curia, Temp'la, Schola.
Tu pugnam sistis, quâ se qui vicerit ipsum,
Fortior innumero milite victor erit!

Gratul.

P R Æ S E S.

Ad Eximium & Prestantissimum

DN. RESPONDENTEM.

DURAM SANCTORUM luctam proponis,
Amice,
Et hic *S* isthic det **DEUS** victoriam!

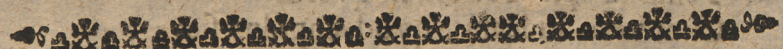
L. M. Q.

Casp. Mauritius, D.

P. P. & Superint.

Spiricus

Spiritus atqve Caro luctantur Corde sub uno;
Adversus Carnem Spiritus arma gerit.
Ac Caro Spiritui semper contraria: Vincit.
Mortificans Carnem spiritualis Homo.
Quam quia TU pugnam revocas ad docta Lycea;
Istinc ut Juvenes mutua verba ferant.
Laudo tuum studium, Conamina prosperet Ille,
Hoc in te **DOMINUS** qui bene cepit opus.
M. J. STEIN, Pastor
ac Ministr. Senior.

Spiritus atqve Caro, quanto certamine certent,
Quomodo & inter se praelia dura gerant;
Discutienda tibi proponis, dulcis Amice
CORDES I, cordis portio magna mei;
Egregius fateor labor est, opus atqve probandum,
Nam nihil humanis absque labore venit.
Vinitor aureolas vix palmitis colliget uvas,
Nè, faciles apert vicibus, ante, manus:
Inclita sic variis virtus exercita rebus,
Gnaviter excultum tollit honore virum;
Hic opus, hic labor est, hos sustinuisse juvabit
Nixus; qui dulci præmia fruge dabunt.
Macte hoc ingenio, certamina tanta subire;
Sic decus à serâ posteritate feres.
Dummodò sic pergas **CHRISTO** sacrare labores,
Ipse **DEUS** ceptis vela secunda dabit.

Ita Eximio ac Præstantiss. DN. MICHAELI Cordes /
Amico suo fraternitùs dilectissimo de arduâ
hâc & rarissimâ materiâ disputanti gratulari
voluit
LUCAS PYLIUS, S. Th. & Phil. Studiosus.
Si

SI sub iudicium mi revoco meum,
 Quæ quondam socios nos sibi jungere,
 Ætatem; voluit, non quidem es ultimus,
 Volvo sic, MICHAEL, corde meo, inter hos,
 Quos pridem voluere ipsa crepundia,
 Junctos. Sic reputes, quòd malè se prius
 Non hic præstet amor, quàm fera deseret.
 Antrum, quàm pecudes gramina, siye aquas
 Quàm mergi celeres, omnia vel sua,
 Tellus incipiet robora linquere.
 Cùm verò videam, quòd cupidus sies
 Præclarè gerere hanc, quæ tibi competit.,
 Spartam, non potero, quv̄n benè comprecet,
 Intermittere. Agas omnia fidere,
 Fausto. Est ardua res, quam manibus teris;
 Ast; quod Flaccus ait, verè ego iudico
 Dictum: *Nil propè mortalibus arduum.*
 Intendas igitur, mente sagaciter
 Doctorum ingeniis scripta revolvere,
 Impigreq; theses, ut facis, ac erit,
 Olim quod poterit lætitiã tibi
 Concinnare; licet debilitet labor
 Tãm corpus, quàm animam, mentis & auferat.
 Feryorem; meminisse attamen hæc juvat.

*Cippum hunc Præstantissimo ac Literatissimo Domino
 Respondenti, Amico suo integerrimo, atq; ab in-
 cunabulis, ut Græci loquuntur, jam cognito, de
 oupoxevduyβuq; differenti, erigere vo-
 luit ac debuit*

NICOLAUS Püttgens / Rost.
SS, Th. Stud.

